

Tria personal

per Josep M. Ripoll

Maurici Pla
L'alquímia del mercat d'alquímies
 Quaderns Crema, Barcelona, 2011.

La irrupció de Maurici Pla en el panorama de la literatura catalana, que tingué lloc el 1997 amb el recull de contes *A favor del suspens*, no va fer gaire soroll, però sí que va sorprendre tots els qui vam estar-ne al cas; i és que sens dubte el terme «personal» de què tan sovint s'abusa per a qualificar els escriptors era en aquesta ocasió del tot adequat. Encara ho era més a propòsit de *Dissabte a les fosques*, de 1998, una de les poques novel·les catalanes –amb *Doble blanc* de Joan Vilacasa i *Benzina* de Quim Monzó– centrades en el món interior d'un pintor. Ara, *L'alquímia del mercat d'alquímies* torna a apropar-se, en part si més no, al món de la pintura. Abans, però, l'assaig *Sobre la imaginació analògica: Lautréamont, Breton, Roussel* (2003) ens donava algunes

pistes sobre possibles referents de Pla; com ens les dona la citació de *L'écume des jours* de Boris Vian que precedeix aquesta última obra. Sigui com vulgui, l'heterodòxia més radical es troba en el fons de la narrativa planiana, que resulta, però, d'una claredat expositiva i una precisió formal, a frec del classicisme, encara més desconcertants. En aquest sentit, no va desencaminada la indicació «amb una tècnica paral·lela a la del còmic de línia clara» que forma part del text de la contracoberta; com tampoc la referida a un humor «maliciós i juganer» que és, però, primer de tot, sorprenent en el seu marcat gust per l'insòlit.

La novel·la se centra en la figura de l'administrador d'un museu d'art modern a la misteriosa ciutat de K... La seva recerca del dibuix *Ciutat amb talaies* de Paul Klee –reproduït a la coberta del llibre– es barreja amb el món de les falsificacions i de l'especulació immobiliària, o amb elements omnipresents com les sabates noves o la misteriosa diozapina, un component mèdic il·legal que tant es pot trobar en l'aigua d'una piscina com en l'elaboració d'un pastís. Amb aquests i altres elements desconcertants –com ara la sexualitat desinhibida de la dona del protagonista amb un adolescent àrab–, l'autor va teixint una trama tan absurda com inquietant, en què tots els elements van encaixant de mica en mica en un dibuix inexplicable però coherent i torbador. La ironia i, alhora, la fatalitat van tenyint la novel·la d'un aire de malson narrat amb una rara precisió: així, per molt que mostri un món caòtic, l'obra evidència una estructura perfectament travada, en què els molts interrogants oberts provenen d'una lògica narrativa del tot impecable. Molt recomanable per als amants de petites joies inclassificables i de la bona literatura en general.

Ramon Pardina
L'home més feliç del món
 Pagès editors, Lleida, 2011.

Des d'aquesta mateixa secció, ens hem referit més d'una vegada a alguns prejudicis que sovint envolten la valoració dels reculls de contes. D'entrada, el de l'excessiva dispersió i la manca d'unitat; però també el de ser un gènere menor enfront de la novel·la, o fins i tot el de creure que necessàriament ha de suposar-ne un pas previ; i, en relació amb això, el de veure'l com un simple divertiment. Arribats aquí, és just reconèixer que, de vegades, determinats autors del país

Ramon Pardina
L'HOME MÉS FELIÇ DEL MÓN

Premi Recull de Narració
 «Joaquim Ruyra» 2010

Pagès editors

han contribuït a alimentar aquesta idea una mica despectiva a força de publicar reculls en què la recerca obsessiva de l'enginy sembla més important que la construcció rigorosa del relat.

Ara bé: és obvi que el gènere ha donat veritables obres mestres de la literatura universal, i no cal ara posar-ne exemples. Pel que fa a la literatura catalana, està clar que Calders, Rodoreda o Monzó, per enumerar només els casos més coneguts, han posat el llistó prou alt. Ramon Pardina, nascut el 1977 i guanyador de premis com el Joan Santamaria de narrativa

i el Miquel Àngel Riera de narrativa breu, ha aconseguit el Joaquim Ruyra amb aquest recull que obliga a replantejar una altra vegada els tòpics abans esmentats. D'entrada, el llibre pot semblar un divertiment, i en bona manera ho és, i ho és d'una manera plenament conscient; però, rere una aparença una mica anecdòtica, hi trobem força més del que sembla. Així, per exemple, a «La Veu» el pretext de la veu de l'autor separada d'aquest ens remet a un dels llocs comuns de la crítica literària; i «Narrativa» s'inscriu en la tradició de contes constituïts sobre el mateix procés d'elaboració d'un conte. Ens trobem així amb sengles relats metaliteraris tenyits d'ironia. Més interessant, però, resulta «Un dia a la vida d'en Teo», entorn de l'emblemàtic personatge de contes infantils condemnat a fer-se gran amb aspecte de nen i envellint malament, que suposa una intel·ligent reflexió sobre la infantesa perpetuada en l'edat madura. També trobem en el llibre dues apreciables variacions sobre les rutines de la vida de parella aparentment viva i feliç –«Mel de lluna» i «Tiroides»– i un excel·lent «Viatge de fi de curs» que, amb la mateixa aparença lleugera de tot el llibre, acaba agafant un inesperat gir dramàtic. Pel que fa al notable conte que dona títol al recull, en què el protagonista es creu, contra tota lògica, pare del nen de la seva veïna, hi trobem una il·lusió absurda que, alhora que li enfonsa la vida, el fa creure feliç. En el cas de «Metonímia», ens enfrontem abans amb una idea que amb un conte pròpiament dit, mentre que «Després dels títols de crèdit» cau en una certa gratuïtat.

En conjunt, el llibre desmenteix amb habilitat els tòpics més estesos sobre el gènere: tot jugant amb l'aparença d'un divertiment que en cap moment no defuig, aconsegueix arribar més enllà a través d'un cert desencís i una subtil tristesa de fons que en matisen la lleugeresa. Tot defugint l'èmfasi, en un to desimbolt i amb un estil planer, Ramon Pardina ens invita al joc intel·ligent de descobrir què s'amaga sovint rere la seva ironia.